

RACHID BENZINE

Ο βιβλιοπώλης της Γάζας

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: ΡΙΤΑ ΚΟΛΑΪΤΗ

ΤΙΤΛΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ: **Ο βιβλιοπώλης της Γάζας**
ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΥ: L'homme qui lisait des livres
Από τις Εκδόσεις Julliard, Παρίσι 2025
ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ: Rachid Benzine
ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: Ρίτα Κολαΐτη
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ – ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ: Άννα Μαράντη
ΜΑΚΕΤΑ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ: Βίκυ Αυδή
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ: Σπυριδούλα Βονίτση

© Editions Julliard, Paris 2025
© Εικόνας εξωφύλλου: Blexbolex
© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Αθήνα 2025

Πρώτη έκδοση: Οκτώβριος 2025, 5.000 αντίτυπα

ISBN 978-618-01-6322-3

Τυπώθηκε στην Ευρωπαϊκή Ένωση, σε χαρτί ελεύθερο χημικών ουσιών, προερχόμενο αποκλειστικά και μόνο από δάση που καλλιεργούνται για την παραγωγή χαρτί.

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του Ελληνικού Νόμου (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής αδείας του εκδότη κατά οποιονδήποτε τρόπο ή μέσο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, διανομή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση, παρουσίαση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε.

Από το 1979

Έδρα:

Τατοίου 121, 144 52 Μεταμόρφωση

Βιβλιοπωλείο:

Εμμ. Μπενάκη 13-15, 106 78 Αθήνα

Τηλ.: 2102804800

PSICHOGIOS PUBLICATIONS S.A.

Since 1979

Head Office:

121, Tatoiou Str., 144 52 Metamorfossi, Greece

Bookstore:

13-15, Emm. Benaki Str., 106 78 Athens, Greece

Tel.: 2102804800

e-mail: info@psychogios.gr
psychogios.gr

RACHID BENZINE

Ο
βιβλιοπώλης
της
Γάζας

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

Μετάφραση από τα γαλλικά: Ρίτα Κολαΐτη

*Μόνο ένας άνθρωπος εκλεκτός της μοίρας έχει
το χάρισμα να θέτει στους άλλους το ερώτημα
«Τι είναι αυτό που σε βασανίζει;»
Και τούτο το χάρισμα δεν είναι έμφυτο.
Θα πρέπει να περάσει χρόνια ολόκερα σκοτεινής νύχτας,
περιπλανώμενος μες στη δυστυχία,
μακριά από ό,τι αγαπά και με το αίσθημα
ότι είναι καταραμένος.
Όμως, στο τέλος όλης αυτής της περιπέτειας,
αποκτά το χάρισμα να θέτει ένα τέτοιο ερώτημα και,
την ίδια στιγμή, η «φιλοσοφική λίθος» της ζωής γίνεται
δική του. Κι έτσι, γιατρεύει τον πόνο του άλλου.*

Simone Weil et Joë Bousquet, Correspondance 1942

Η γνωριμία

Μια συνηθισμένη μέρα. Χτες, δυο χτυπήματα σκότωσαν τέσσερα παιδιά που το μοναδικό τους έγκλημα ήταν ότι έπαιζαν ποδόσφαιρο στην παραλία. Ξυπνάς στο δωμάτιο όπου έχεις βουλευτεί. Το ξενοδοχείο φιλοξενεί εκπροσώπους του διεθνούς Τύπου. Εσύ θα προτιμούσες βέβαια να έμενες σε σπίτι ντόπιου. Αλλά το πρακτορείο σου σ' έπεισε ότι προέχει η ασφάλεια. Στην πραγματικότητα, λιγότες συνοικίες είχαν γλιτώσει. Ολάκερες οικογένειες αφανίστηκαν επειδή έμεναν, εν αγνοία τους ή με πλήρη συνείδηση, κοντά σ' έναν χώρο παρανομίας. Τα χειρουργικά χτυπήματα άπτονται συχνά του ιατρικού λάθους.

Μια απειροστή ανακωχή θα σου πρόσφερε σίγουρα κάποιες μέρες για ν' απαθανάτισεις ετούτα

τα στιγμιότυπα της καθημερινής ζωής, τις φωτογραφίες που θέλεις εσύ ο ίδιος, μακριά από εντυπωσιασμούς. Όσο για τον εργοδότη σου, αυτός προτιμά βέβαια παιδιά με βουρκομένα μάτια εν μέσω ερειπίων, πληγωμένους στρατιώτες πλάι σε τανκς, κτίρια διάτρητα από ρουκέτες. Η κοινότοπη ζωή δεν είναι για τις εφημερίδες.

Βγαίνεις απ' το ξενοδοχείο. Πρωί. Είναι νωρίς, ή μπορεί κι αργά. Τρέχα γύρευε. Εδώ, καταπώς λένε, ο χρόνος δε γυρίζει με τον ίδιο τρόπο όπως αλλού. Προχωράει άλλοτε πιο γρήγορα, άλλοτε πιο αργά, κολλημένος σε μια ατέρμονη προσμονή. Και ύστερα, μεμιάς αυτό χανόταν.

Ο ήλιος ρίχνει βαθιές σκιές στο έδαφος και στους τοίχους. Μεσ στο υπέροχο φως διαγράφονται οι σιλουέτες των περαστικών. Ανακαλύπτεις για πρώτη φορά αυτή την πόλη που οι εικόνες της φαντάζουν ουρανόσταλτες. Στο πεζοδρόμιο, οι πάγκοι επωφελούνται απ' τη νηνεμία για να δελεάσουν τον πελάτη. Τα χρώματα εκρήγνυνται κάτω απ' το λινόφωτο. Το κόκκινο της ντομάτας, το πράσινο των φρέσκων μυρωδικών, το κίτρινο του λεμονιού. Οι τάβλες ξεχειλίζουν από ζωή. Και οι άνθρωποι συνωστιζονται ολόγυρά τους, με τα χέρια γεμάτα, τα μάτια ζωηρά. Τα παιδιά σκουίζουν, οι γυναίκες εί-

ναι απασχολημένες, όλα είναι κίνηση. Ο έμπορος πάει πέρα δώθε, ζυγίζει, κουβεντιάζει, τυλίγει. Να όμως που κάτι προδίδει μια κόπωση. Η προσπάθεια για την κάθε χειρονομία ίσως. Ο άντρας ξέρει πως η ηρεμία είναι πάντα πρόσκαιρη. Έτσι πουλάει γρήγορα, πουλάει ότι έχει και δεν έχει. Σαν να μην υπάρχει αύριο. Η σκόνη, πανταχού παρούσα, τα σκεπάζει όλα. Μια αίσθηση χώματος, ο λαιμός κατάξερος.

Παίρνεις τα σοκάκια λίγο παρακάτω. Η συνοικία δεν έχει χτυπηθεί. Κατεβαίνεις τα τελευταία πέτρινα σκαλοπάτια, σημαδεμένα από τις πατημασιές τόσων και τόσων γενεών Παλαιστινίων. Εκεί απόθεσαν λόγια που τα πήρε ο αγέρας, εκεί γνώρισαν τα πρώτα τους ερωτικά σκιρτήματα, εκεί ξανάφιαχναν τον κόσμο λες κι αυτό θα τους έφερνε την ελπίδα. Λες και κάποιοι ενδιαφέρονταν ακόμη για κείνους. Οι κεντρικοί δρόμοι σφύζουν από ζωή. Μια ζωή συμπτωματική όμως. Λες κι όλα θα γκρεμίζονταν με το παραμικρό τράνταγμα. Οι ταμπέλες με τα ονόματα σβησμένα απ' τον ήλιο και την κατάρρευση, τα γράμματα ξέθωρα απ' τα χρόνια. Ξαναβάφουν μια πόρτα εδώ, καθαρίζουν μια βιτρίνα πιο πέρα. Λες κι η παραμικρή προσπάθεια αποκατάστασης ή συντήρησης θα ξόρκιζε την κακοτυχιά. Η Γάζα είναι μια πόλη που η ιστορία της γράφεται ξανά και ξανά. Ο καθένας προσφέρει την έμπνευσή

του, τις αποσιωπήσεις του. Κι όλοι φοβούνται τη στιγμή μιας κίνησης που δε θα τους ανήκε πια, τη στιγμή που μπαίνει η τελεία.

Στοιβες ρούχα, παπούτσια διασκορπισμένα. Είδη πρώτης ανάγκης. Όλα τακτοποιημένα με μια μεθοδική αταξία. Ο ιδιοκτήτης, καθισμένος πίσω από έναν ξύλινο πάγκο, καταγράφει τα πάντα όπως ένας αρχειοθέτης. Το καθετί σε μια συγκεκριμένη γωνιά. Δεν κοιτάζει καν τους ταλαίπωρους που ψαχουλεύουν στον σωρό από παλιόρουχα.

Η κόρνα παλιών αυτοκινήτων, ήχος στριγκός, ατέλειωτες διαμαρτυρίες. Ο μεταλλικός θόρυβος από κάρα που τα σπρώχνουν σε δύσβατα καλντερίμια. Και οι φωνές τωνπραματευτάδων και των περαστικών που υψώνονται, βραχνές, ενίοτε εκνευρισμένες, συνήθως εγκάρδιες. Στη στροφή ενός άλλου δρόμου, σου ῥχεται η μυρωδιά του αλατιού και της αύρας που φέρνει ο αγέρας.

Ξάφνου, βρίσκεσαι σε μια από τις μαρτυρικές συνοικίες. Και τότε αντικρίζεις την κόλαση που ξεβράστηκε στην επιφάνεια. Μια υπαίθρια χωματερή. Ότι ο πόλεμος ξερνάει, καταστρέφει, θάβει, εκμηδενίζει. Προσόψεις διαλυμένες, ξεκοιλιασμένες σαν κουφάρια ψόφιων ζώων. Τα μπετονένια σωθικά κρέμονται, ανάκατα, σκορπισμένα στα πεζοδρο-

μια. Τα σπίτια δεν είναι πια παρά θωρακικές κοι-
 λότητες, συμπαρالياσμένες. Λες κι είχαν εκραγεί σε
 χίλια κομμάτια. Στο απέναντι κτίριο, μπαλκόνια μι-
 σοπεσμένα· καλώδια, όμοια με φίδια νεκρά, κρέ-
 μονται άθλια, σωλήνες αδειάζουν στις προσόψεις.
 Τα βγαλμένα μάτια των παραθύρων. Τρύπες χιά-
 σκουσες που σε κοιτάζουν δίχως να βλέπουν τίπο-
 τα. Όλα μοιάζουν να ουρλιάζουν. Να ουρλιάζουν
 χωρίς λόγο. Τα πεζοδρόμια είναι μια θάλασσα από
 μπάζα, κομμάτια μπετόν κονιορτοποιημένα, δοκά-
 ρια σπασμένα, θαρρείς κι ένας γίγαντας συνέθλιψε
 την πόλη κάτω απ' τα πόδια του. Τα αυτοκίνητα, ή
 τέλος πάντων ό,τι έχει απομείνει απ' αυτά, καμένα,
 καρβουνιασμένα, το ένα πάνω στ' άλλο μες στα
 ερείπια, σαν προσαραγμένες βάρκες. Κουρελιασμέ-
 νες σημαίες μαρτυρούν μια απατηλή προσμονή. Με
 κάποιες αποχρώσεις κόκκινου ή πράσινου, γαντζω-
 μένα όπου λάχει, κομμάτια από σάρκες που κρέμο-
 νται. Απελπισμένα γκράφιτι ψυχομαχούν στους
 θρυμματισμένους τοίχους. Όλα αυτά δεν έχουν πια
 σημασία. Ένα νεκροταφείο όπου ακόμη και οι
 σκιές φαντάζουν χαμένες.

Σε κάθε γωνιά του δρόμου, κάτι προσελκύει το
 βλέμμα. Εδώ, μια γαλαζωπή πόρτα που παραμένει
 ανέπαφη. Εκεί, ένας λυγισμένος φανοστάτης. Πιο

πέρα, ένα παρατημένο ποδήλατο, ακουμπισμένο σ' ένα απομεινάρι τοίχου που δεν υπάρχει πια. Εδώ βλέπεις τα πάντα, πετρωμένα σε μια λογική του παραλόγου, όπου καθετί που καταγράφεται έχει χάσει τη λειτουργικότητά του, τη χρησιμότητά του, τον λόγο ύπαρξής του. Περνάς μπροστά από ένα ξεκοιλιασμένο κτίριο του οποίου οι όροφοι φαίνονται κρυμμένοι ο ένας κάτω απ' τον άλλο. Γκρεμισμένοι μεσότοιχοι, εσωτερικά ορθάνοιχτα στους τέσσερις ανέμους, που προσφέρουν στους περαστικούς το περιγράμμα μιας κλεμμένης ζωής. Ένας αναποδογυρισμένος καναπές. Μια κουρτίνα σαλεύει ακόμη παραδομένη στα καπρίτσια του αγέρα. Ένα σπασμένο κάδρο στο πάτωμα. Η φωτογραφία ενός προπάππου με κεφίγια αψηφά τον χρόνο. Τα πεζοδρόμια είναι φραγμένα από έναν ετερόκλητο σωρό. Μεγάλα κομμάτια μπετόν, θραύσματα γυαλιού, μια πλαστική καρέκλα με λιωμένα τα πόδια. Ένας σκουριασμένος κουβάς γεμάτος μπάζα, παιδικά παιχνίδια, ένα ξεκοιλιασμένο λούτρινο ζωάκι. Τα δέντρα, όταν δεν έχουν ξεριζωθεί, είναι χωλά, δίχως κλαδιά. Μια προειδοποίηση. Μια νιοστή απειλή.

Κι όμως οι άνθρωποι εξακολουθούν να ζουν. Ένα θέατρο εξαθλίωσης και τρέλας, ένας γκροτέσκος

χορός, όπου οι ζωντανοί δεν είναι εντελώς ζωντανοί, μα όχι κι εντελώς πεθαμένοι. Σέρνονται ανάμεσα στα ερείπια σαν φαντάσματα, με το ύφος εκείνων που έχουν δει τα πάντα, έχουν χάσει τα πάντα, και δεν περιμένουν πια τίποτε, παρά μόνο το τέλος. Αλλά αυτό συνεχίζεται. Και πρέπει να ζουν προσμένοντας. Έτσι, τα πιτσιρίκια τρέχουν, γελούν, τώρα και πάντα. Τα ξέρουν ήδη όλα για τον θάνατο. Μια παλιά ξεφούσκωτη μπάλα, και να που ξαμολούνται μες στα χαλάσματα. Ένας παιδότοπος σαν οποιονδήποτε άλλο. Και πιο πλούσιος μάλιστα. Μερικές φορές, βρίσκεις θησαυρούς εκεί.

Όσο για τους μεγαλύτερους, αυτοί στριμώχνονται στις γωνίες. Ασχολούνται με κάτι. Ή τουλάχιστον προσπαθούν. Οι μαντήλες των γυναικών σαλεύουν ανεπαίσθητα. Γίνονται ένα με τη σκόνη και τις στάχτες. Βλέπεις ακόμη και οικογένειες που κάθονται μπροστά απ' ό,τι απόμεινε απ' το σπίτι τους. Θαρρείς και τίποτα δεν άλλαξε. Καρέκλες, μαξιλάρια, ένας δίσκος για το τσάι απιθωμένος σ' ένα μισοσπασμένο τραπέζι. Μιλάνε χαμηλόφωνα. Όλα είναι λειψά: ψήγματα από κουβέντες, αποφάγια, μνήμες από εικόνες θαμμένες. Τόσες και τόσες στιγμές κλεμμένες απ' τον χρόνο που κυλάει μες στην ειρωνεία του ολέθρου. Πότε πότε, κάποιος σηκώνεται

και ψαχουλεύει ξέφρενα τα χαλάσματα για να βρει κάτι, κι εγώ δεν ξέρω τι, που άξαφνα του έγινε απαραίτητο.

Αποσβολωμένος, αποκαρδιωμένος, ανηφορίζεις προς μια λιγότερο πληγείσα συνοικία, προφανώς πιο εμπορική.

Και μες στη σύγχυση, ανάμεσα στον φούρνο και στο τσαγκάρικο, μικρομάγαζα και τα δυο, τον ανακαλύπτεις. Η προθήκη περιτριγυρισμένη από εκατοντάδες βιβλία, ενώ απ' την ανοιχτή πόρτα βλέπεις χιλιάδες άλλα. Και πολλές εκατοντάδες ακόμη, στοιβαγμένα στο πεζοδρόμιο πάνω σ' έναν χλιοφθαρμένο μουσαμά. Αυτός κάθεσαι, ακουμπισμένος στον τοίχο της πρόσοψης, θαρρείς κι έγινε ένα με τον χώρο. Με τη μύτη χωμένη σε κάποιο βιβλίο, μοιάζει με ξεχασμένο απομεινάρι σε μια γωνιά του δρόμου. Γύρω στα εξήντα πρέπει να 'ναι. Εβδομήντα το πολύ. Η φιγούρα του λεπτοκαμωμένη, ισχνή, ένας άντρας που το κορμί του το διάβρωσε ο χρόνος, το σμίλεψαν τα χρόνια. Το μέτωπό του ελεύθερο, στεφανωμένο από κάποιες γκριζωπές τούφες. Το γένι του, κομμένο με τρόπο ασύμμετρο, είναι ψαρό. Κοντοκουρεμένο, πράγμα που του προσδίδει ένα ύφος σοβαρό κι απόμακρο συνάμα. Οι ώμοι του είναι ελαφρώς πεσμένοι από κείνη τη

γαλήνια καρτερία που συναντάς σε όσους έχουν δει πολλά και που, εντούτοις, συνεχίζουν. Η επιδερμίδα του, ελαφρώς μαυρισμένη απ' τον ήλιο, έχει χάσει τη λάμψη της. Φοράει γυαλιά ξεχαρβαλωμένα. Ένα παλιό ζευγάρι επιδιορθωμένα όπως όπως με σελοτέιπ, που στέκουν στραβά στη μύτη. Πίσω από ετούτα τα, χωρίς βραχιόνες, γυαλιά, τα μάτια δείχνουν πάντα ζαρωμένα. Ίσως απ' το εκτυφλωτικό φως ή τη συνήθεια να διατρέχει αράδες κειμένων ολημερίς.

Ο άντρας γυρίζει μια σελίδα, την οσφραίνεται, τη χαϊδεύει, ύστερα βυθίζεται πάλι στην ανάγνωσή του. Φοράει ένα απλό πουκάμισο, μακρουμάνικο. Είναι τόσο ξεβαμμένο που μετά βίας διακρίνεις το χρώμα του. Το παντελόني, από παλιωμένο γκρι βαμβακερό, είναι γεμάτο λεκέδες, όχι πολύ έντονους, και σκόνη απ' τους δρόμους της Γάζας. Δερμάτινα σανδάλια, εξίσου ταλαιπωρημένα όπως και η όλη του αμφίεση. Ο κόσμος φαντάζει μετέωρος γύρω του. Δάχτυλα μακριά, κοκαλιάρικα, σχεδόν παραμορφωμένα, αγγίζουν το χαρτί, θωπεύουν τις λέξεις. Έχουν την πατίνα εκείνων που ανέκαθεν γύριζαν σελίδες.

Κοντά του, ένα ποτήρι ραγισμένο στην άκρη, γεμάτο με κάτι που μοιάζει με τσάι, το οποίο εκείνος

ρουφάει με μικρές γουλιές. Σιγοπίνει, αδιάφορος. Αναμφίβολα ο ουρανίσκος του θα 'ναι εξοικειωμένος με αυτή την αλλόκοτη γεύση, που αποτελεί μέρος της καθημερινότητας της πόλης. Πότε πότε, ξαναβάζει τα γυαλιά του. Δε σε βλέπει. Κι ας είσαι μόλις δέκα μέτρα μακριά του, παρακολουθώντας τον εδώ και κάμποσα λεπτά, πεσμένος στα γόνατα. Δεν έχεις ακόμη ενεργοποιήσει τη φωτογραφική σου μηχανή. Φοβάσαι μήπως καταστρέψεις μια στιγμή ομορφιάς. Σε τούτη ακριβώς τη σκηνή υπάρχουν τα πάντα. Όλο αυτό που έγινε η Γάζα. Ένας ηλικιωμένος βιβλιοπώλης γαντζωμένος ακόμη από τα παλιά του βιβλία, ο οποίος διαβάζει παραδίπλα από τα ερείπια. Θαρρείς κι οι λέξεις μπορούσαν να τον σώσουν απ' την αντάρα, την οδύνη, τον αργό θάνατο της πόλης. Κι εσύ σκέφτεσαι ότι αυτό είναι η αληθινή εικόνα. Δε χρειάζεται να την ψάξεις παραπέρα. Είναι δω, μπρος στα μάτια σου.

Όταν επιτέλους αποφασίζεις να πατήσεις το κουμπί της μηχανής, καθώς η σκιά σου πέφτει πάνω στο βιβλίο του, εκείνος προσέχει την παρουσία σου. Σηκώνει αργά αργά τα μάτια. Σου χαμογελάει. Προσπαθείς με κάποιες κινήσεις να του δώσεις να καταλάβει ότι θέλεις να τον φωτογραφίσεις. Και τότε σου απαντάει σε άψογα γαλλικά, κλασικά, λίγο παλιομοδίτικα:

«Ξέρετε, μια φωτογραφία δεν είναι κάτι το απλό.

Δε σας ξέρω. Δε με ξέρετε. Θα ήταν ίσως καλύτερα αν είχαμε τον χρόνο να γνωριστούμε».

Σε καλεί να καθίσεις πλάι του. Αργά αργά, αφήνει το βιβλίο του, σου δίνει ένα ποτήρι τσάι.

«Θα ήταν τιμή μου αν δεχόσασταν το τσάι που σας προσφέρω».

Ύστερα, σου εξηγεί τι σημαίνει η αμηχανία του, η άρνησή του. Η φωτογραφία απαθανατίζει έναν άνθρωπο σε μια δεδομένη στιγμή, όμως τι μένει, στην εικόνα, απ' τη ζωή αυτού του ανθρώπου; Ιδίως αν δεν ξέρεις τίποτα γι' αυτόν.

«Δε νομίζετε», προσθέτει, «ότι ένα πορτρέτο είναι καλύτερο όταν γνωρίζουμε τι κρύβεται πίσω του; Μου φαίνεστε συμπαθής. Ετούτο το μέρος σάς αρέσει, σας φαίνεται περίεργο, ίσως και φολκλορικό. Ο ταπεινός βιβλιοπώλης στο κατώφλι του σίγουρα σας κίνησε την περιέργεια. Όμως, πίσω από κάθε βλέμμα, δεν υπάρχει μια ιστορία; Η ιστορία μιας ζωής. Η ιστορία ενός ολόκληρου λαού, κάποιες φορές. Δε σας περνάει απ' τον νου, κύριε φωτογράφε, ότι θα μπορούσατε ν' ακούσετε την ιστορία μου; Εσείς απαθανατίζετε το φως που εκπέμπει η ίδια η ζωή, τα κοντράστα και τις σκιές των δραμάτων μας. Αυτό δε σημαίνει άραγε “πιάνω” μια στιγμή ζωής, μια ολόκληρη ύπαρξη; Σε κάποιες ινδιάνικες φυλές, όταν οι άνθρωποι βλέπουν τα πρόσωπά τους αποτυπωμένα στο χαρτί, φοβούνται

ότι τους έκλεψαν την ψυχή, κι αυτό, ξέρετε, είναι πολύ σοβαρό».

«Έχετε λίγο χρόνο;» σε ρωτάει. Του απαντάς ναι. Ανασηκώνει το κορμί του χωρίς ιδιαίτερη προσπάθεια. Τα κόκαλά του όμως τρίζουν λιγάκι. Μπαίνει στο μαγαζάκι σέρονοντας τα σανδάλια του στο τιμεντένιο δάπεδο, σου γνέφει να τον ακολουθήσεις ανάμεσα από σειρές ράφια. Ο χώρος αναδίδει μια μοναδική μυρωδιά. Που σε τυλίγει σαν περνας το κατώφλι. Άρωμα παλιού χαρτιού, ξεχασμένων βιβλίων, αιώνιας σκόνης που μοιάζει να πλανιέται παντού. Η ατμόσφαιρα φορτωμένη με μνήμη, μνήμη σελίδων αφημένων προ πολλού μακριά απ' το φως. Τα βιβλία, κει μέσα, φτιάχνουν ένα μωσαϊκό με ξέθωρα χρώματα. Ράχες δεμένες με δέρμα καφετί, κόκκινο, πράσινο, κιτρινωμένα χάρτινα εξώφυλλα. Απαλές ηλιαχτίδες περνούν μέσα απ' το παραθυράκι, ψηλά, κάτω απ' το ταβάνι, δημιουργώντας ένα παιχνίδισμα αντανάκλασεων που χορεύουν στις ράχες των βιβλίων. Βρίσκεσαι καταμεσής ενός δάσους από ράφια στραβωμένα, στοίβες γραμμένων σελίδων που γλίτωσαν από κατακλυσμούς, στραβοβαλμένα το ένα πάνω απ' το άλλο, μερικά ετοιμόρροπα. Κι όλα κρατούνται σε ισορροπία. Ένα θαύμα. Μια αταξία που είχε κάποιο νόημα. Κάθε βιβλίο

φαίνεται να έχει τη θέση του με μια λογική που σου διαφεύγει. Θαρρείς κι ένα αόρατο νήμα τα ένωνε μεταξύ τους. Τα ξύλινα ράφια τρίζουν απ' το βάρος των λέξεων. Ο ηλικιωμένος ξέρει προφανώς την κάθε κρυφή γωνιά, τον κάθε τίτλο. Περνάει τα δάχτυλά του στις ράχες των βιβλίων, λες κι ακράγγιζε αναμνήσεις. Ζωές ολάκερες στοιβαγμένες εκεί, έτοιμες ν' αναγεννηθούν.

Τραβάει ένα βιβλίο από κάποιο ράφι, αργά αργά, μοιάζει έτοιμο να διαλυθεί στα χέρια του. Σου το δίνει αμίλητος. Ξέρει ότι το συγκεκριμένο είναι αυτό που σου πρέπει, έστω κι αν εσύ το αγνοείς. Και δεν πρόκειται για κάποια σύσταση, όχι, μια αποκάλυψη είναι. *Η ανθρώπινη μοίρα* του Αντρέ Μαλρό, ένας συγγραφέας κι ένας τίτλος που τους θυμάσαι αμυδρά. Ίσως να υπάρχει στη βιβλιοθήκη σου, αλλά το 'χεις άραγε διαβάσει; Αν θες να είσαι τίμιος με τον εαυτό σου, ποτέ. «Ρίξτε του μια ματιά. Διαβάστε το, καλύτερα», λέει, και σου το χαρίζει. Δίχως να επιμένει, μιλάει μ' έναν τόνο μειλίχιας προσταγής, άτεγκτης όμως.

Ο ηλικιωμένος σε κοιτάζει καθώς παίρνεις το βιβλίο. Και συνεχίζει: «Ετούτο δω, έχει περάσει πολέμους,

επαναστάσεις, εξεγέρσεις. Και μένει εδώ όταν όλα έξω καταρρέουν. Είδε να περνούν γενιές ολάκερες κι άντεξε στον χρόνο. Μιλάει για μια άλλη εποχή, όμως, για κείνον που ξέρει πώς να το διαβάσει, μιλάει για το τώρα, για τις ζωές μας, τη δική σας, τη δική μου. Είναι σπουδαίο βιβλίο. Ένας κόσμος, ένα καταφύγιο, ένας καθρέφτης».

Στη φωνή του υπάρχει μια διακριτική ειρωνεία, μια τερπνή σοφία. Κι ένας γλυκασμός.

«Ξέρετε, εδώ, το κάθε βιβλίο έχει την ιστορία του και τη δική του ξεχωριστή θέση. Μπορείτε να επιλέξετε, ασφαλώς. Όμως, και τα βιβλία τα ίδια επιλέγουν τους αναγνώστες τους».

Γυρίζει προς κάποιο άλλο ράφι, πιάνει ένα βιβλίο, πιο λεπτό, μια ποιητική συλλογή. «Θα σας πάρει λίγο χρόνο για να το κατανοήσετε. Αφότου όμως αποτυπωθεί στο μυαλό σας, δε θα σας αφήσει ποτέ πια».

Προσηλώνεις το βλέμμα σου στο εξώφυλλο και διαβάζεις τον τίτλο: *Η γη στενεύει γύρω μας και άλλα ποιήματα*. Όνομα ποιητή: Μαχμούντ Νταρούις.

«Κι αυτό;»

Χαμογελάει.

«Α, αυτό είναι ένα μυστήριο. Ορισμένοι το λατρεύουν, άλλοι το μισούν. Εσείς όμως θα πρέπει να

δοκιμάσετε, έτσι θα καταλάβετε σε ποιο στρατόπεδο ανήκετε».

Ύστερα, βρίσκεσαι έξω, με τα βιβλία παραμάσχαλα, που εκείνος σου χάρισε (κάθε φορά αρνιόταν τα λεφτά σου).

«Διαβάστε απόψε, μιλάμε αύριο, αν βέβαια είστε πάντα εδώ, ανάμεσά μας. Ανοίγω το μαγαζί νωρίς το πρωί και κλείνω αργά το βράδυ. Το λιόφωτο είναι η λάμπα για να διαβάζω τα βιβλία μου».

Επιστρέφει στο κατώφλι του, κάθεται και συνεχίζει την ανάγνωση του βιβλίου που κρατούσε στα χέρια του λίγο πριν.

Ανάμεσα στα ερείπια της Γάζας και στις κιτρινωμένες σελίδες βιβλίων, ένας ασπρομάλλης άντρας περιμένει. Περιμένει τι; Ίσως κάποιον που θα κοντοσταθεί για να τον ακούσει. Γιατί τα βιβλία που κρατάει στα χέρια του δεν είναι απλώς αντικείμενα – είναι σπαράγματα ζωής, θραύσματα μνήμης, τραύματα ενός λαού.

Όταν ο νεαρός Γάλλος φωτογράφος στρέφει τον φακό του προς αυτόν τον, περιτριγυρισμένο από βιβλία, ηλιωμένο Παλαιστίνιο, δεν ξέρει ότι σε λίγο θα διαβεί τις πύλες ενός άλλου κόσμου. «Όμως, πίσω από κάθε βλέμμα, δεν υπάρχει μια ιστορία; Η ιστορία μιας ζωής. Η ιστορία ενός ολόκληρου λαού, κάποιες φορές», λέει ο βιβλιοπώλης. Έτσι, αρχίζει η παλαιστινιακή οδύσσεια ενός ανθρώπου ο οποίος επέλεξε ως καταφύγιο, αντίσταση και πατρίδα τις λέξεις.

Από τη φυγή ως τη φυλακή, από την πολιτική στράτευση ως τη διάψευση των ελπίδων, από το θέατρο ως τον έρωτα, από τα παιδιά που βλέπει να μεγαλώνουν και να ζουν ως τα δράματα που του στερούν βίαια ό,τι αγαπά, η φωνή του μας οδηγεί μέσα από τους λαβύρινθους της Ιστορίας και των μύχιων της ψυχής. Σε έναν κόσμο όπου οι βόμβες φαντάζουν να έχουν τον τελευταίο λόγο, αυτός ο άνθρωπος μας υπενθυμίζει ότι τα βιβλία είναι το μεγάλο δώρο της ζωής – κι όχι για να ξεφεύγουμε από το πραγματικό, αλλά για να το βιώνουμε στην ολότητά του. Θαρρείς και, εν μέσω του χάους, ένας άνθρωπος που διαβάξει είναι η πιο ριζοσπαστική από όλες τις επαναστάσεις.

Εκδόσεις ΨΥΧΟΓΙΟΣ
p s y c h o g i o s . g r

ΚΩΔ. ΜΗΧ/ΣΗΣ: 32113